

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1104

av **Hans Hoff (S)**

Preskriptionstid vid sexuella övergrepp

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att närmare granska preskriptionstiden vid sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Socialdemokraterna strävar efter ett samhälle där alla ska känna trygghet, men enligt statistiken har vi en hel del att göra. Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) anmäldes 20 300 sexualbrott under 2016 varav 6 720 rubricerades som våldtäkt.

De anmälda våldtäkterna har ökat med 41 procent under den senaste tioårsperioden (2007–2016). Ökningen kan delvis förklaras av en ny sexualbrottslagstiftning som trädde i kraft den 1 april 2005. Den innebär bland annat att vissa gärningar som tidigare rubricerades som sexuellt utnyttjande kom att rubriceras som våldtäkt. Av de anmälda våldtäktsbrotten under 2016 var 3 710 (56 procent) våldtäkter mot vuxna. I 96 procent av fallen var brottsoffret en kvinna medan brottsoffret var en man i 4 procent av fallen.

45 procent av de anmälda våldtäkterna, vilket innebär 3 010 brott, begicks mot barn från 0 till 17 år. I de flesta fallen, 88 procent, var offret en flicka medan offret var en pojke i 12 procent av fallen. År 2016 handlades 6 160 brott gällande våldtäkt. Av de handlagda brotten gällande våldtäkt bedrevs en utredning i 92 procent av fallen, resten direktavskrevs. 689 av våldtäktsbrotten personupplärdades vilket innebär att ett lagföringsbeslut fattades om minst en person som var misstänkt för brottet.

Det har förekommit fall där personer misstänkta för sexualbrott lyckats undvika rättssystemet. Ett välkänt fall handlar om Julian Assange som är misstänkt på sannolika skäl för våldtäkt. Assange hade inte kunnat undvika en formell delgivning om han befunnit sig i Sverige men eftersom han tagit sin tillflykt till Ecuadors ambassad är läget annorlunda. Målsäganden har fått utstå en lång handlägningsprocess och kommer som det ser ut nu inte få en chans att få upprättelse. Preskriptionstiden går ut 2020.

Ett annat fall som blev uppmärksammat nyligen gällde en pedofilmisstänkt åtalad idrottstränare som höll sig gömd för att inte bli gripen. Han lyckades hålla sig undan tills dess att preskriptionstiden gick ut.

Det primära praktiska skälet för preskriptionstid grundar sig på bevissvårigheter. Med bevissvårigheter menar man att bevisningen i regel blir sämre med tiden vilket försvårar möjligheten till fällande dom. Dessutom kan vittnesutsagor påverkas över tid. Med dagens utvecklade DNA- och kriminalteknik har polisens möjlighet att utreda gamla brott förbättrats. Även utvecklade arbetsmetoder underlättar polisens kapacitet att utreda våldtäkter och andra sexualbrott. Därför är det rimligt att ifrågasätta detta skäl som grund för preskriptionstid.

Förutom de praktiska skälen finns det även humanitära skäl. Detta grundas på att en brottsling som efter brottsbegåendet varit laglydig under en längre tid ska undgå att leva under straffhot. Detta skäl är stötande när det gäller sexualbrott. Vid till exempel grov våldtäkt borde offrets upprättelse prioriteras. Inte minst eftersom upprättelse har visat sig vara en viktig del i rehabiliteringsprocessen.

Sexualbrott är oerhört integritetskränkande. Det har länge varit känt att sexuella övergrepp kan leda till långvariga ångeststörningar. Alla utvecklar inte långvarig eller bestående psykisk ohälsa. Dock upplever en stor andel av offren allvarliga psykiska stressreaktioner någon gång efter övergreppet. Posttraumatiskt stressyndrom, PTSD, är ett allvarligt och långvarigt ångesttillstånd som kan uppstå efter svårt traumatiska fysiska eller psykiska upplevelser. PTSD kan yttra sig på olika sätt, men har alltid inslag av tre typer av psykiska symtom: återupplevande, undvikande av det som påminner om händelsen och överspändhet. Hos personer som utsatts för sexuella övergrepp är PTSD en relativt vanlig följd. I populationsbaserade studier svarar en tredjedel av dem som utsatts för våldtäkt att de har haft symtom tydande på PTSD någon gång efter övergreppet. Bland våldtäktsoffer som sökt vård efter övergreppet uppvisar så många som 90 procent akuta stressreaktioner inom två veckor och nästan 50 procent av dessa har kvarvarande symtom efter tre månader som visar på en övergång till PTSD.

När staten misslyckas med att döma en brottsling kan offret känna sig sviken av rättssystemet. Dessutom kan det innebära att människor tar saken i egna händer. I en rättsstat är det dock av största vikt att straffet kommer från en domstol, inte från medborgare.

2010 togs preskriptionstiden bort för de brott som bedöms vara de allra grövsta. Dessa brott är mord, dråp, folkmord och terroristbrott. Informationen i denna motion borde övertyga om att i alla fall våldtäkt är ett extremt allvarligt brott som borde tillhöra de allra grövsta brotten. Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige anser att preskriptionstiden för våldtäkt borde tas bort. Socialstyrelsen ansåg i ett remissvar 2009 att i varje fall grov våldtäkt borde undantas från preskription.

Det kan ta flera år för sexualbrottsoffer att orka berätta om vad de har utsatts för. De personerna kan få upprättelse om preskriptionstiden tas bort. Ett borttagande av preskriptionstiden medför också att det inte kommer vara möjligt att hålla sig borta en längre tid och undkomma rättvisan.

Då främst kvinnor utsätts för sexualbrott är det även en jämställdhetsfråga. Det är hög tid att sätta ned foten och markera att sexuella övergrepp är allvarligt och medför ett demokratiunderskott för kvinnor. Därför borde preskriptionstiden för våldtäkt och andra sexuella övergrepp analyseras.

Hans Hoff (S)